

OKOLJSKI VPLIV PROIZVODNJE TEKSTILA IN ODPADNEGA TEKSTILA

Tekstilni odpadki povzročajo 9 % letnega onesnaženja z mikroplastiko.

Industrija oblačil in obutve je odgovorna za 8 % svetovnih emisij toplogrednih plinov.

Naraščanje proizvodnje tekstila povzroča višje vplive na okolje (emisije, poraba vode,...).

Večja potrošnja tekstila povzroča več odpadkov, predvsem na račun gospodinjskega tekstila, oblačil in obutev, ki največ prispevajo k netrajnostnim vzorcem prekomerne potrošnje.

Ravnanje z odpadnim tekstilom ni v skladu s hierarhijo ravnanja z odpadki

Pretirana raba neobnovljivih virov, predvsem pri sintetičnih vlaknih iz fosilnih goriv.

Poraba tekstila in količina odpadkov v EU

- Poraba tekstila v EU: **12 milijonov ton** letno
- 73 % tekstila je iz uvoza v EU
- Ustvarjeni tekstilni odpadki (vključno z industrijskimi): **12,6 milijona ton**
- **Vrste odpadkov:**
 - 11 % – industrijski odpadki (pri proizvodnji)
 - 3 % – odpadki pred potrošnjo (maloprodaja)
 - **87 % – odpadki po potrošnji** (gospodinjstva, podjetja)
- **Odpadki po potrošnji v 2019: 10,9 mio ton**
 - Od tega **5,2 mio ton** oblačil in obutve **≈ 12 kg/osebo/leto**

Ločeno zbiranje in sortiranje tekstila v EU

- Ločeno zbran tekstil: **2,4 mio ton**
→ predstavlja **22 % vseh odpadkov po potrošnji**
- **78 % tekstilnih odpadkov** konča v sežigu ali na odlagališčih
- **Nezadostna zmogljivost sortiranja** v EU: samo za 1,8 mio ton
- 0,5–1,0 mio ton tekstila se **nesortirano izvozi** v tretje države
→ razlog: nižji stroški sortiranja zunaj EU

Pot ločeno zbranega tekstila EU

- **Ponovna uporaba v EU: le 8 % (0,19 mio ton)**
- **Izvoz sortiranega tekstila:**
 - 0,85 mio ton = **48 % vsega sortiranega tekstila**
 - Skupaj v tretje države (Azija + Afrika): **1,83 mio ton (90 % izvoza EU)**
 - **Glavni namen:** ponovna uporaba, vendar veliko ni primerno za to
→ povzroča **okoljske in družbene težave** v državah uvoznicah

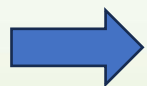

Recikliranje in ostala ravnanja z odpadnim tekstilom EU

- Po sortiranju se reciklira: **0,8 mio ton** (32 % ločeno zbranih odpadkov), **manj kot 1 %** se porabi za izdelavo novih oblačil
- 5–10 % sortiranega tekstila gre v **sežig ali odlaganje**
- Skupna masa recikliranega tekstila (vključno z industrijskim): **0,70–0,85 mio ton/leto**
→ ustreza **trenutni zmogljivosti recikliranja v EU**
- Kljub velikim količinam tekstilnih odpadkov ima EU omejeno zmogljivost za njihovo učinkovito obdelavo. Večina odpadnega tekstila konča v tujini ali na odlagališčih, ponovna uporaba in recikliranje pa sta še vedno močno omejena.

Evropski regulativni in strateški dokumenti

- Evropski zeleni dogovor
- Akcijski načrt za krožno gospodarstvo 2020
- Posodobitev Industrijske strategije EU 2021
- Strategija za trajnostne in krožne tekstilne izdelke (do 2030)
- Okoljski znak EU in zelena javna naročila
- REACH uredba (registracija, ocenjevanje, odobritev in omejitev kemikalij)
- Uredba o ekološki zasnovi za trajnostne proizvode (ESPR, 2024)

Sprememba okvirne direktive o odpadkih (2008/98)

Sprememba okvirne direktive o odpadkih

CILJI in NAMEN :

- ❖ uporaba trajnostnih materialov
- ❖ spodbujanje ponovne uporabe oblačil, zmanjšati izpuste mikroplastike v okolje
- ❖ povečati delež recikliranja, zmanjšati sežig in odlaganje
- ❖ sprejetje učinkovitih zakonodajnih ukrepov in okrepitev ozaveščanja

Kaj prinaša sprememba WFD na področju ravnanja s tekstilom in odpadnim tekstilom?

- ***PRO – proizvajalčeva razširjena odgovornost*** (za katere vrste tekstila bo obvezen, kdo je proizvajalec in nosi stroške sistema, kateri so ti stroški, kdo sodeluje v sistemu, skupno izpolnjevanje obveznosti, določitev celotnega toka zbranega tekstila za odpadke (z izjemami), določitev metodologije stroškov ravnanja z odpadnim tekstilom,..)

Sprememba okvirne direktive o odpadkih

Vrste tekstila: tekstil za gospodinjsko uporabo, oblačila in obutev – Priloga IVc

- oblačila, obutev
- odeje
- posteljnina, namizni tekstil, krpe, zavese
- klobuki, pokrivala
- rabljena oblačila in rabljen tekstil za gospodinjstvo

Sprememba okvirne direktive o odpadkih

PRO – glavne obveznosti nosijo proizvajalci PRO

PROIZVAJALCI PRO, ki:

- Proizvajajo izdelke (iz Priloge IVc) in jih tržijo pod **svojim imenom** ali **blagovno znamko** (**proizvajalec oz. izdelovalec oblačil**)
- Prodajajo izdelke drugih proizvajalcev pod **svojim imenom** ali **blagovno znamko**, brez blagovne znamke (**distributer**)
- Prvič dajo izdelke na trg v EU iz drugih držav (EU ali tretjih) (**uvoznik**)
- Prodajajo neposredno končnim uporabnikom v EU **prek spleta ali na daljavo**, tudi če imajo sedež zunaj EU

IZJEME pri dajanju na trg:

- Rabljeni izdelki, ocenjeni kot primerni za ponovno uporabo
- Izdelki iz predelanih rabljenih materialov
- Samozaposleni krojači/šivilje, ki izdelujejo oblačila **po meri**

Sprememba okvirne direktive o odpadkih

Zavezanci v sistemu PRO za tekstil in tekstilne odpadke

- **Proizvajalci**, ki dajejo proizvode na trg v državi članici
- **Organizacije**, ki izvajajo obveznosti PRO v imenu proizvajalcev (skupinsko izpolnjevanje obveznosti PRO)
- **Javni ali zasebni izvajalci ravnanja z odpadki** (zbiranje, sortiranje, prevoz, recikliranje, ostala predelava ali odstranjevanje)
- **Izvajalci dejavnosti za ponovno uporabo in pripravo na ponovno uporabo**
- **Subjekti socialnega gospodarstva** – vključno z lokalnimi socialnimi podjetji, zadruga, združenja, dobrodelne organizacije, fundacije, verske organizacije, socialna podjetja zasebnega prava,..)

Sprememba okvirne direktive o odpadkih

Proizvajalci krijejo stroške obveznosti PRO

1. Upravljanje z odpadki in ponovno uporabo

- Zbiranje rabljenih/odpadnih izdelkov (za ponovno uporabo in recikliranje)
- Prevoz zbranega tekstila do sortirnic in predelovalnih obratov
- Razvrščanje, priprava za ponovno uporabo, recikliranje, predelava in odstranjevanje
- Obdelava odpadkov, nastalih pri teh postopkih (tudi s strani socialnih podjetij)

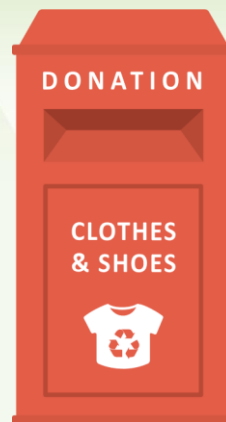
Sprememba okvirne direktive o odpadkih

Proizvajalci krijejo stroške obveznosti PRO

2. Dodatne obveznosti proizvajalcev

- Sortirne analize **mešanih komunalnih odpadkov (tekstil)**
- **Informacijske kampanje** za potrošnike:
 - trajnostna raba, preprečevanje odpadkov, popravila, recikliranje
- **Zbiranje in poročanje podatkov** pristojnim organom
- **Podpora raziskavam in razvoju** za:
 - boljšo zasnovo izdelkov
 - izboljšano recikliranje (vlakno-za-vlakno)

ZBIRANJE

SORTIRANJE IN OCENA ALI GRE ZA RABLJENO OBLAČILO ALI ODPADEK

prednostno lokalna uporaba

RABLJENO OBLAČILO
(RAZVRŠČANJE PO VRSTI,
STRUKTURI, VELIKOSTI,
BARVI,... kaj je sprejemljivo za
trg)

IZVOZ

**RAZVRŠČANJE ZA
RECIKLIRANJE ali druga
ravnanja**

IZVOZ

prednostno v lokalnem okolju

IZZIVI PRENOSA IN IMPLEMENTACIJE – SPREMEMBA DIREKTIVE O ODPADKIH (TEKSTIL)

- Vzpostavitev PRO sistema
- Registracija proizvajalcev
- Vzpostavitev poročanja
- Ekomodulacija stroškov
- Sodelovanje med deležniki v sistemu in njihove obveznosti
- Nadzor nad nezakonitimi pošiljkami odpadkov rabljen/odpadni tekstil

Časovnica slovenske zakonodaje

- Evropska direktiva je v drugem branju potrjena, sledi objava v evropskem uradnem listu in uveljavitev direktive
- Prenos direktive v 20 mesecih po veljavnosti WFD (2027)
- Uveljavitev PRO v 30 mesecih po veljavnosti WFD (2029)

Ravnanje s tekstilnimi odpadki v SI (povprečje ≈ 2022-2024)

Σ ≈ 8.500 ton
ZBRANO
 ≈ 2.500 ton

Σ_2 ≈ 6.000 ton UVOŽENO

04 02 09

04 02 21

04 02 22

15 01 09

19 12 08

20 01 10

20 01 11

PREDOBDELAVA

Σ ≈ 11.000 ton
 ≈ 150 ton

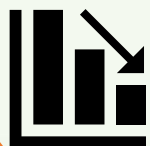
PRIPRAVA ZA PONOVO UPORABO

 ≈ 385 ton

IZVOZ

Σ ≈ 4.750 ton
 ≈ 1.900 ton

ODLAGANJE

RECIKLIRANJE

Σ ≈ 6.470 ton
 ≈ 260 ton

PREDELAVA V TRDNO GORIVO

Σ ≈ 1.500 ton
 ≈ 102 ton

HVALA ZA VAŠO POZORNOST.

